

سرمایه اجتماعی در شهر و مسکن مهر (مطالعه موردی: فولادشهر اصفهان)

ابراهیم طالبی^۱، محمود شارع پور^۲، سید ناصر حجازی^۳

^۱ دانشجوی دکترای جامعه شناسی دانشگاه آزاد دهقان

^۲ استاد جامعه شناسی دانشگاه مازندران

^۳ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد دهقان

نویسنده مسئول:

ابراهیم طالبی

چکیده

هدف از پژوهش حاضر سنجش و مقایسه سرمایه اجتماعی جهت شناخت بهتر روابط اجتماعی در مسکن مهر فولادشهر و مرکز شهر بود که با روش توصیفی از نوع پیمایشی انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق کلیه ساکنین شهر فولادشهر و ساکنین مسکن مهر فولادشهر اصفهان در سال ۱۳۹۵ به تعداد ۸۸۰۰۰ نفر بودند. حجم نمونه به روش نمونه گیری کوکران ۲۳۲ نفر از ساکنین شهر فولادشهر و ۱۵۰ نفر از ساکنین مسکن مهر برآورد گردید. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه محقق ساخته ۲۵ گویه ای سرمایه اجتماعی بود. تجزیه و تحلیل داده ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی (تحلیل رگرسیون، ضریب همبستگی پیرسون، آزمون t مستقل و آزمون فریدمن) انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد بین ساکنین مسکن مهر و فولادشهر در سطح ۵ درصد بین مولفه های شرکت در فعالیت و تشکلهای اجتماعی، اعتماد اجتماعی، امنیت، رضایت از محل سکونت تفاوت معنادار آماری وجود ندارد ولی بین عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی تفاوت معنادار آماری وجود دارد که خود گویای استفاده و استقبال مردم از شبکه های اجتماعی می باشد.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، مسکن مهر فولادشهر، فولادشهر اصفهان

مقدمه

با توجه به اهمیت و ضرورت تامین مسکن، در کشورهای مختلف، دولتها اقدامات و برنامه ریزی های جامعی را در زمینه تامین مسکن اقشار مختلف به ویژه طبقات کم درآمد انجام داده‌اند. در سطوح جهانی نیز نهادها و سازمانهای بین المللی، برنامه ها و اجلاس های متنوعی را در رابطه با مسکن در دوره‌های زمانی مختلف برگزار کرده اند. در اجلاس دوم اسکان بشر در استانبول ترکیه نیز داشتن سرپناه و مسکن مناسب را از حقوق اولیه هر خانواده عنوان کرده اند (پورمحمدی، ۱۳۸۲: ۳). مشکل مسکن را باید در ساختار و روابط قدرت چه در مقیاس جهانی و چه در سطح ملی جستجو کرد (قنبری و ظاهری، ۱۳۸۹: ۷۸). در ایران اصل ۳۱ و ۴۳ قانون اساسی، داشتن سرپناه مناسب و ایده آل را حق هر خانوار ایرانی می‌داند و عنوان میکند که مسکن مناسب صرفا داشتن یک سرپناه نیست بلکه مسکن مناسب باید از لحاظ شرایط نورگیری، بهداشت محیط، استحکام سازه‌ها، اصول معماری و شهرسازی و ... در شرایط ایده‌آلی قرار داشته باشد تا بتواند به رشد و تعالی ارزشهای انسانی و اجتماعی کمک کند (پورمحمدی، ۱۳۸۲: ۵) در مورد ضرورت بخش مسکن در ایران میتوان بیان کرد که این بخش همواره به عنوان یکی از معضلات مهم کشور ما مطرح بوده و با عنوان یک ضرورت در جامعه قابل توجه و اهمیت بوده و بسیار سرنوشت ساز و تعیین کننده است (جهانگیری، ۱۳۷۳: ۱۳۳). طرح مسکن مهر از جمله طرح های دولت نهم است که در سال ۱۳۸۶ به پیشنهاد دولت و با تصویب مجلس شورای اسلامی فعالیت خود را شروع کرد. مطالعات و دستورالعمل‌های اجرایی آن در سال ۱۳۸۷ تدوین و عملیات اجرایی آن نیز از سال ۱۳۸۸ آغاز شد و در حال حاضر نیز بخش اندکی از این طرح به نتیجه نهایی و بهره برداری رسیده و بخش اعظم این طرح در مراحل اجرایی و ساخت قرار دارد.

سرمایه اجتماعی مفهومی جامعه‌شناسی است که در تجارت، اقتصاد، علوم انسانی و بهداشت عمومی جهت اشاره به ارتباطات درون و مابین گروهی از آن استفاده می شود. اگرچه تعاریف مختلفی برای این مفهوم وجود دارد، اما در کل سرمایه اجتماعی به عنوان نوعی "علاج همه مشکلات" جامعه مدرن تلقی شده است (پورترز، ۱۹۹۸). ایده اصلی این است که "شبکه‌های اجتماعی" دارای ارزش هستند. همانطور که پیچگوستی (سرمایه فیزیکی) یا تحصیلات دانشگاهی (سرمایه انسانی) هم به صورت فردی و هم در شکل جمعی می‌توانند موجب افزایش بهره‌وری شوند، ارتباطات اجتماعی هم بر بهره‌وری افراد و گروهها تأثیر می‌گذارند (پوتنام، ۲۰۰۰). از دیدگاه کلمن سرمایه اجتماعی^۱ منبعی اجتماعی ساختاری است که دارایی و سرمایه افراد به شمار می‌رود. این دارایی ناظر بر ویژگی‌هایی در ساختار اجتماعی است و باعث می‌شود افراد، آسان‌تر وارد کنش‌های اجتماعی شوند، این گونه سرمایه امکان دستیابی به هدف‌هایی معین را که در نبود آن دست نیافتنی است فراهم می‌سازد. سرمایه اجتماعی بر پایه کارکرد آن تعریف می‌شود و خود هویتی جداگانه ندارد (صالحی و مهرعلی زاده، ۱۳۸۳). ابعاد سرمایه اجتماعی عبارتند از: اعتماد اجتماعی، ارزش‌های اجتماعی، امنیت اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی و شناخت، انسجام اجتماعی و سرمایه فرهنگی. به عقیده برخی صاحب نظران، اعتماد مهمترین بعد سرمایه اجتماعی است و ابعاد دیگر را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. اعتماد که شامل اعتماد به خود، خانواده، دوستان، نهادهای رسمی و غیر رسمی و همچنین مشاغل اجتماعی می‌باشد یکی از جنبه‌های مهم روابط انسانی است و زمینه ساز مشارکت و همکاری میان اعضای سازمان می‌باشد. اعتماد مبادلات را در زمینه‌های مختلف سازمان ارزیابی می‌کند. سرمایه اجتماعی دارای ابعاد و معرفیهایی می‌باشند که عبارتند از: ۱- شاخص مشارکت اجتماعی ۲- شاخص انسجام اجتماعی ۳- شاخص اعتماد اجتماعی (فیلد، ۱۳۹۴). واترمن و پیترز پس از بررسی گسترده سازمان‌های موفق، ویژگی‌های ۴۳ سازمان موفق را یافتند که از این ویژگی‌ها، می‌توان همبستگی اعضا و نیز باور سازمان به بهره‌وری متکی به انسان‌ها را برشمرد. بنابراین آن‌گاه که سازمان، برای رسیدن به بهره‌وری به انسان‌ها متکی می‌شود، همبستگی، همکاری و اعتماد میان آنان را افزایش می‌دهد و آن‌ها را در راستای بهره‌وری به کار می‌گیرد (کرینر، ۱۳۹۵).

به منظور استفاده تحلیلی و تجربی بهتر از سرمایه اجتماعی و نیز درک این سازه به لحاظ سطوح و عمق متفاوتی که اختیار می‌کند، کارول (۲۰۰۱) از شش نوع سرمایه اجتماعی نام می‌برد که این انواع در نظر برخی از پژوهشگران سرمایه اجتماعی در حکم مؤلفه‌های این سرمایه نیز شمرده‌اند. این شش نوع سرمایه اجتماعی عبارتند از:

^۱ .Portes

^۲ . Putnam

^۳ . social capital

- ۱- **اتصالات خانوادگی و خویشاوندی؛** که مربوط به خانواده هسته‌ای تا خانواده گسترده و کلان می‌شود و مبتنی بر پیوندهای شدید خونی و یا قومیتی هستند. چنین اتصالاتی در جایی که تجانس فرهنگی وجود دارد، ممکن است که به سطح روابط همسایگی و روستایی نیز بسط پیدا کند.
- ۲- **شبکه‌های اجتماعی یا زندگی انجمنی؛** این شبکه‌ها گروه‌ها و سازمانهایی که دارای تعلقات فردی مختلف و یا از خانواده‌ها و گروه‌های خویشاوندی مختلف هستند را به دلیل فعالیتهای مشترک معطوف به اهداف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی، به یکدیگر پیوند می‌دهد.
- ۳- **پیوندهای بین بخشی؛** این پیوندها در قالب عبارت شبکه شبکه‌ها نیز بیان شده است که به واسطه بخشهای مختلف به دلیل حل مشکلات مشترک و پیچیده‌ای که با آن مواجه هستند، آنها را به وجود می‌آورند و از طریق آنها منابع و دانش مختلف و متفاوتی را که در اختیار دارند، با یکدیگر ترکیب می‌کنند. پیوندهای بین بخشی، روابط حمایتی را در بین کنشگران به وجود می‌آورند.
- ۴- **سرمایه اجتماعی - سیاسی؛** این سرمایه بیانگر روابط جامعه مدنی و دولت است که به واسطه شنیدن، دسته‌بندی و ترکیب مطالعات چندگانه شهروندان جامعه، توانایی تعدیل و اصلاح سببهای اجتماعی را پیدا می‌کند. سرمایه سیاسی مربوط به تنظیمات نهادی غیر رسمی می‌شود که در شکل منفی آن ممکن است موجب قوم و خویش‌گرایی، رانت جویی و مپروڈیت می‌شود و در شکل مثبت آن موجب نمایندگی مؤثر، پاسخ‌گویی و مشارکت می‌شود.
- ۵- **چارچوب نهادی و عملی؛** این نوع سرمایه شامل مجموعه‌ای از قواعد و هنجارهای رسمی (قوانین، آئین‌نامه‌ها، خط مشی‌ها) می‌شود که حیات عمومی را در یک جامعه (سرمایه اجتماعی در سطح کلان) تنظیم می‌کنند. این شکل از سرمایه اجتماعی تا اندازه‌ای از یک ماهیت دوگانه برخوردار است، زیرا می‌تواند هم دیگر از اشکال سرمایه اجتماعی را تحت نفوذ خود قرار دهد و در عین حال منبعی است که توازن و همگنی کنش شهروندان را تسهیل میکند.
- ۶- **هنجارها و ارزش‌های اجتماعی؛** هنجارها و ارزش‌ها، شامل؛ باورهای فرهنگی مشترک در بین اعضای یک گروه اجتماعی و یا یک ملت می‌شوند که جهت‌گیری و عمل افراد جامعه را تشکیل می‌دهد. آن‌ها با تمامی اشکال سرمایه اجتماعی ارتباط دارند. (غفاری، ۱۳۹۰: ۴۶)

طرح مسکن مهر با تبدیل مسکن از کالای سرمایه‌ای به کالای بادوام، موجب کاهش جذابیت سوداگری در بازار مسکن و از سوی دیگر افزایش جذابیت بازار سرمایه (بورس) شد. همچنین مدیریت زمین به عنوان یکی از سیاستهای مهم در بخش مسکن و حذف قیمت آن از فرایند ساخت و ساز از مهمترین اهداف مسکن مهر است که افزون بر آن، مشکل زمین خواری را تا حد زیادی کاهش خواهد داد. از سوی دیگر توسعه آپارتمانی پروژه‌های مسکن مهر از مشکلات ساخت خانه‌های ویلایی و اتلاف زمین که باعث توسعه افقی شهر می‌شد جلوگیری نمود. بی-شک مسکن مهر میتواند واجد فرصتهای دیگری در جامعه باشد از جمله تاثیر بر افزایش ازدواج، کاهش طلاق، افزایش امید به زندگی، جلوگیری از گسترش اسکان غیررسمی، جلوگیری از بورس بازی و زمین خواری و ...

در کنار مزایای طرح مسکن مهر این طرح با مشکلاتی هم مواجه می‌باشد مکان یابی پروژه‌های مسکن مهر در زمین‌های بکر و حاشیه شهرها از مهمترین نقاط ضعف بوده، و از امکانات زیرساختی و کاربری‌ها محروم بوده اند و شهروندان برای تامین نیازهای خود مجبور به سفرهای درون شهری بوده که این امر نیز باعث افزایش اتلاف زمان و هزینه حمل و نقل بیشتر برای گروه‌های کم درآمد می‌شود. مسکن مهر در سطح کشور یک نسخه مشابهی بوده که برای شهرهای بزرگ، متوسط و کوچک یکسان در نظر گرفته شده است به فرض مثال در شهرهای کوچک از سویی قیمت زمین ارزان بوده و از سوی دیگر فرهنگ آپارتمان نشینی جایگاه خوبی ندارد که منجر به کاهش استقبال از این طرح در شهرهای کوچک شده است. این طرح‌ها با مسائل دیگری از قبیل، ضعف سازه ساختمان‌ها و دخالت ارگان‌های مختلف مواجه می‌باشند.

برخی از ساکنان مسکن مهر سابقه سکونت ۵ سال که یکی از شروط دریافت مسکن مهر بوده را نداشته‌اند که بخاطر اطمینان از تامین مسکن به شهر مهاجرت کرده‌اند. کاهش توجه به بافتهای فرسوده شهری نیز از تهدیدات مهم بوده که میتواند باعث کاهش ظرفیت

پذیری و سکونت پذیری این بافتها شود. همچنین جدایی گزینی اجتماعی از تهدیدات مهم مسکن مهر بوده که سبب شده گروههای کم درآمد در بخشهای خاصی از شهر به تفکیک از طبقات اجتماعی دیگر ساکن شوند. از سوی دیگر با توجه به تجارب جهانی و همچنین نتایج حاصل از مطالعه میدانی مهمترین رویکرد برای تامین مسکن، استراتژی توانمندسازی میباشد بنابراین دخالت مستقیم و گسترده دولتها در ساخت مسکن مطلوب نیست و دولتها بایستی بیشتر با برنامه های کلان اقتصادی و ایجاد اشتغال به تامین مسکن توسط خود افراد کمک نمایند. امروز در کشور ما مسکن مهر از نظر مالی، زمانی، اجرایی و ... برای دولت هزینه های بیشتری را بوجود آورده که اگر دولت این توجه را در بخش اقتصاد و اشتغال انجام میداد. جوانان و گروه های کم درآمد خود قادر به تامین مسکن خود بودند. ولی با این وجود به هیچ عنوان نمیتوان منکر منافع این طرح بود. افزایش جمعیت و مهاجرت به شهرها موجب شده است تا مسکن مهر همواره به عنوان یکی از مشکلات اقتصادی و اجتماعی در کشورهای در حال توسعه محسوب شود. تلاشهای عدیده برای رفع مشکل کمبود مسکن مناسب در ایران صورت پذیرفته است که از جمله آنها سیاست مسکن مهر است که به منظور کمک به تامین مسکن اقشار کم درآمد طراحی شده است. مسکن مهر یکی از طرحهای اصلی دولت در حوزه اقتصاد در طی ساله ای ۸۶ تا ۹۲ بود. این طرح که بزرگترین طرح ملی محسوب می شود به علت گستردگی نیاز به بررسی نتایج حاصله در تمامی زمینه ها دارد.

با گسترش شهرنشینی و سرعت در ساخت و سازهای جدید که خود منبعث از پیشرفت فن آوری و اعتلای سطح زندگی انسان بوده است، از طرفی گسترش بی رویه و سرعت در ساخت و سازها تا حدودی جوابگوی نیازهای کمی و مادی زندگی انسان بوده است و از طرف دیگر باعث نزول جنبه های کیفی و بعضاً بی توجهی به عرصه های معنایی، فرهنگی و روانی در زندگی انسان گردیده است، تا آنجا که در دوران معاصر مجدداً جنبه های متعالی و معنایی در مقام بازبینی قرار گرفته است.

سرپناه مناسب تنها به معنای وجود یک سقف بالای سر هر شخص نیست. سرپناه مناسب یعنی آسایش مناسب، فضای مناسب، دسترسی فیزیکی و امنیت مناسب، امنیت مالکیت، پایداری و دوام سازه های روشنایی، تهویه، سیستم گرمایی مناسب، زیرساخت های اولیه از قبیل آبرسانی مناسب، بهداشت و آموزش، دفع زباله، کیفیت مناسب و قابل دسترس از نظر کار و تسهیلات اولیه که همه ی این موارد باید با توجه به استطاعت مردم تامین شود. از جمله نقاط قوت مسکن مهر می توان به اشتغالزایی در تمامی سطوح و اصلاح الگوی زمین شهری در بخش اقتصادی و همین طور سر ریز جمعیت شهرهای بزرگ را می توان در آنها اسکان داد. از نقاط ضعف این طرح تحت پوشش قرار نرفتن تمامی نیازمندان واقعی مسکن، پایین نیامدن قیمت زمین و مسکن در رسیدن به اهداف اصلی طرح، عدم طراحی اولیه و درست و توجیه فنی طرح ها، محل احداث پروژه در خارج از کالبد شهر و عدم توجه به ویژگیهای اجتماعی و بعد هویت معماری منطقه در بخش اجتماعی، کمترین میزان مشارکت مردمی و تهدیدات فرهنگی برای ساکنین و تخریب محیط زیست در بعضی مناطق. لذا با توجه به آن چه گفته شد سنجش و مقایسه ی سرمایه اجتماعی در مسکن مهر و مرکز شهر ضروری به نظر می رسد.

در زمینه ی مسکن مهر تحقیقات و مقالات فراوانی به چاپ رسیده است که تحت عنوان های مختلف می توان نام برد که بیشتر در زمینه ی تبیین عوامل موثر بر میزان رضایت مندی ساکنین مسکن مهر از وضعیت سکونت می باشد از جمله موارد زیر:

نمونه ی موردی مسکن مهر دهقان که با انجام تحلیل عاملی بر روی ۱۵۰ خانوار انجام شده و یافته های آن نبود دسترسی مطلوب به خدمات رفاهی پایه (آموزشی، مذهبی، امنیتی) و مراکز عمده فعالیت، عدم مطلوبیت وضعیت پیاده رو (وضعیت معابر) و اختلاط کاربردی، فقدان مراقبت و نگهداری از فضای داخلی مجتمع، وجود آلودگی های زیست محیطی در مجاورت سایت و درون آن، فقدان فضای گذران اوقات فراغت و پرورش استعدادها مهم ترین عوامل در نارضایتی ساکنین مسکن مهر دهقان است. خروجی های تحلیل خوشه ای بیانگر آن است که ۷۶ درصد ساکنان از وضعیت سکونت خود ناراضی می باشند.

مقاله ای تحت عنوان سنجش میزان رضایت از زندگی در میان ساکنان مسکن مهر فولادشهر اصفهان (محمدتقی ایمان، مهدی کاوه، زمستان ۱۳۹۱) با توجه به اهمیت رضایت از زندگی در ثبات، سلامت و کاهش آسیب های اجتماعی در جامعه، مطالعه ای این مقوله و شناخت آن در برنامه ریزی های اجتماعی ضرورت دارد. بر این اساس هدف این مقاله سنجش میزان رضایتمندی از زندگی در میان ساکنان مسکن مهر است این مطالعه با روش کمی و با استفاده از پرسشنامه انجام گرفته و جامعه ی آماری آن شامل همه ی ساکنان مسکن مهر فولادشهر اصفهان است. حجم نمونه با استفاده از جدول لین با ۹۵ درصد اطمینان و خطای ۵ درصد ۳۸۴ نفر برآورد گردیده است. یافته ها حاکی است که میزان رضایت از زندگی ۲۲،۴ درصد پاسخگویان کم ۵۱،۸ درصد متوسط و ۲۵،۸ درصد زیاد است. همچنین یافته ها بیانگر آن است که میان تعلق مکانی ($r=0/593$)، میزان دینداری ($r=0/293$) و سرمایه ی اجتماعی ($r=0/686$) با رضایت از زندگی رابطه ی مثبت و معناداری وجود دارد.

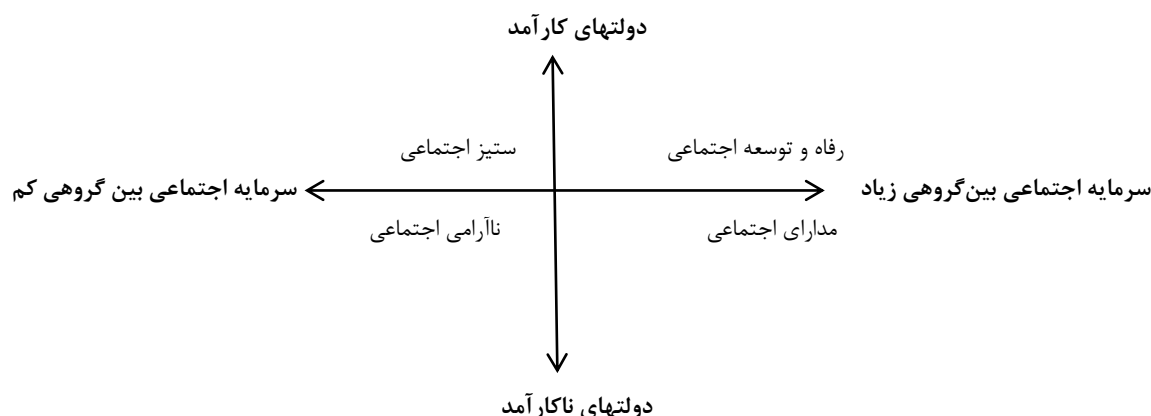
نتایج رگرسیونی نشان می‌دهد که متغیرهای مشارکت، درآمد، تعلق مکانی، مقطع تحصیلی، هزینه خانواده، بعد پیامدی، محل سکونت قبلی، وضعیت تاهل، سن، بعد عقیدتی، اعتماد اجتماعی به ترتیب میزان اهمیتی که در تبیین متغیر وابسته داشته‌اند، وارد شده‌اند و در مجموع ۸۱ درصد ($R^2=0/81$) از متغیر وابسته را تبیین کرده‌اند.

در زمینه‌ی رتبه‌بندی سرمایه‌ی اجتماعی در مراکز استان‌های کشور (سیدامیرحسین حسین، زهرا علمی، محمد شارع پور ۱۳۸۶) جهت سنجش سرمایه‌ی اجتماعی با استفاده از روش استون و هیوز (۲۰۰۳)، سرمایه‌ی اجتماعی را در سه سطح خرد، تعمیم یافته و کلان و دو نوع ساختاری و شناختی مورد بررسی قرار داده و بدین ترتیب سرمایه‌ی اجتماعی را به ۶ خانه تقسیم کرده و یافته‌های تحقیق برای هر مرکز استان طبق آمار سال ۱۳۷۹ به ۶ درجه و رتبه دست یافته که مبین ۶ نوع سرمایه‌ی اجتماعی در هر کدام است. با محاسبه‌ی میانگین و انحراف معیار ۶ درجه به دست آمده به این نتیجه رسیده است که شهر ایلام دارای بهترین میانگین و کمترین انحراف معیار و شهر تهران در پایین‌ترین موقعیت در انواع ۶ گانه‌ی سرمایه‌ی اجتماعی است.

مقاله‌ای تحت عنوان ارزیابی سیاست‌های مسکن مهر در ایران و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن (احمد خلیلی، حانیه نورالهی، نعیمه رشیدی، مریم رحمانی ۱۳۹۴) در این مقاله هدف مطالعه و ارزیابی سیاست‌های مسکن مهر در ایران، نقاط ضعف آن و راهکارهایی برای رفع آن‌ها تدوین شرایط مسکن مطلوب قرار داده شده است. ابتدا با مطالعه‌ی ویژگی‌های مسکن ایران و جهان شاخص‌هایی برای آن استخراج شده و سپس ۶۳ شاخص مسکن به کمک روش تحلیل عاملی به ۹ عامل تقلیل یافته و درجه تاثیرگذاری هر عامل بر سیاست‌های مسکن مهر مشخص شده است و در گام بعدی به کمک تحلیل رگرسیونی اثر عوامل مربوطه اندازه‌گیری شده و درجه اهمیت هر کدام محاسبه شده است. سپس اولویت اصلاح سیاست‌ها با توجه به این رتبه‌بندی تعیین گردیده است. نتایج به دست آمده گویای این است که عامل طراحی و ساخت مسکن و محیط پیرامونی در اولویت نخست عامل موقعیت و مکان دوم تسهیلات و خدمات سوم، اندازه واحدهای مسکونی چهارم، پوشش گروه‌های نیازمند پنجم، توجیه اقتصادی ششم، تراکم اولویت هفتم، تاسیسات و تجهیزات زیربنایی هشتم و فضای شهر در اولویت نهم اصلاحات قرار دارند. در نهایت بر اساس نتایج به دست آمده راهکارهایی از قبیل بهبود وضعیت ساخت واحدهای مسکونی و نوع مصالح مورد استفاده، نظارت بر عملکرد پیمانکاران، تعبیه‌ی کاربری‌های آموزشی، بهداشتی، اداری، تجاری در پروژه‌های مسکن مهر و... برای ارتقای پروژه‌های مسکن مهر تدوین شده است. در باب سنجش سرمایه‌ی اجتماعی در مسکن مهر و مقایسه‌ی آن با یکی از محله‌های شهر یک تحقیق نو می‌باشد، که با توجه به مشکلات عدیده‌ای که ساکنین و همچنین طرح مسکن مهر و شهرهای اطراف مسکن مهر با آن روبرو هستند امید است با این تحقیق بتوان راهکار یا راهکارهایی جهت رفع و اصلاح آن‌ها در این طرح ملی با تاکید بر سرمایه اجتماعی، اعتماد و مشارکت اجتماعی ارائه شود.

شکل ۱- سرمایه اجتماعی از دیدگاه وبر

شکل ۲- رابطه بین سرمایه اجتماعی بین گروهی و حاکمیت خوب

سوالات پژوهش یا فرضیه‌های پژوهش

- ۱- آیا بین ساکنین شهر با ساکنین مسکن مهر از لحاظ ابعاد سرمایه اجتماعی (۱- شرکت و فعالیت در تشکل‌های اجتماعی ۲- عضویت در روابط و شبکه‌های اجتماعی ۳- اعتماد اجتماعی ۴- امنیت ۵- رضایت از محل سکونت) تفاوت معناداری وجود دارد؟
- ۲- با مقایسه‌ی شاخص‌های سرمایه‌ی اجتماعی در بین ساکنین مرکز شهر با ساکنین مسکن مهر بیشترین تفاوت یا اختلاف در کدام بعد از سرمایه اجتماعی است.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و روش آن توصیفی و از نوع پیمایشی می باشد. در این پژوهش از آنجایی که محقق به سنجش و مقایسه‌ی سرمایه اجتماعی در مسکن مهر و مرکز شهر (مطالعه موردی: فولادشهر اصفهان) می پردازد لذا پژوهش توصیفی و از نوع پیمایشی می باشد. جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل کلیه ساکنین شهر فولادشهر و مسکن مهر فولادشهر است که تعداد آن ها ۸۸۰۰۰ نفر می باشد. بر اساس فرمول حجم نمونه کوکران (۲۳۲) نفر به عنوان نمونه آماری برای ساکنین شهر فولادشهر و (۱۵۰) نفر برای ساکنین مسکن مهر فولادشهر برآورد شد.

در پژوهش حاضر برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه سرمایه اجتماعی استفاده شده است که دارای پنج مولفه فعالیت در تشکل‌های اجتماعی، عضویت در روابط و شبکه‌های اجتماعی، اعتماد اجتماعی، امنیت، رضایت از محل سکونت می باشد. روایی صوری پرسشنامه سرمایه اجتماعی با استفاده از نظرات اساتید راهنما و مشاور و استادان و چندتن از صاحب‌نظران موضوعی مورد تایید قرار گرفت. پایایی پرسشنامه سرمایه اجتماعی بر اساس ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۹) محاسبه گردید که نشان از دقت بالای ابزار اندازه گیری استفاده در این مطالعه می باشد. تجزیه و تحلیل حاصل از این پژوهش با استفاده از نرم افزار آماری SPSS، نسخه ۲۳، در دو سطح آمار توصیفی از و استنباطی انجام شد. در بخش آمار توصیفی از مشخصه‌های آماری مانند فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و در بخش آمار استنباطی آزمون‌های رگرسیون چند گانه، ضریب همبستگی پیرسون، t مستقل، و آزمون فریدمن استفاده شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

جدول مربوط به سازه‌ها و سنجه‌های سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی (سازه مرتبه اول)	سازه مرتبه اول	سازه مرتبه دوم	سازه مرتبه سوم
سرمایه اجتماعی	رابطه ای	اعتماد	اعتماد عمومی اعتماد تعمیم یافته اعتماد نهادی
		هنجارها	مسئولیت پذیری رعایت قانون صداقت وفاداری تعهد تلاش دانایی عدالت خردورزی آینده‌گرایی
	شناختی	رضایت اجتماعی	رضایت از زندگی رضایت از شغل رضایت از درآمد رضایت از خانواده رضایت از محل زندگی
		گرایش‌ها و پنداشت از ارزشهای اخلاقی	رواج ارزشهای مثبت و منفی در جامعه چون صداقت، تعهد، تقلب و ... عام گرایی / خاص گرایی عرق محلی / اجتماعی / ملی
		احساس امنیت اجتماعی	احساس امنیت مالی، جانی، شغلی و ... ترس و نگرانی امید
		آگاهی اجتماعی	دانش و اطلاعات اجتماعی
	کنش	عضویت و مشارکت در انجمن‌ها، احزاب و تشکلهای	عضویت و فعالیت انجمنی مشارکت مذهبی مشارکت سیاسی مشارکت اجتماعی مشارکت اقتصادی دادن هدیه دادن مشورت مشارکت در امور محلی
	ساختاری	میزان و شعاع تعاملات اجتماعی	چگونگی تعامل و تماس با خویشاوندان چگونگی تعامل با دوستان چگونگی تعامل با همکاران چگونگی تعامل با سازمان‌های محلی چگونگی تعامل با حکومت شعاع حمایت از دیگران شعاع دریافت حمایت

جدول ۱ مقایسه شرکت و فعالیت در تشکل های اجتماعی بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی (df)	آماره ی آزمون (t)	سطح معناداری (sig)
فولادشهر	222	2.7014	.47655	380	.793	.112
مسکن مهر	148	2.6953	.35328			

یافته های جدول ۱ نشان می دهد t محاسبه شده در مورد شرکت و فعالیت در تشکل های اجتماعی بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر در سطح (۰/۰۵) نشان می دهد که سطح معناداری بزرگتر از ۰,۰۵ است بنابراین بین شرکت و فعالیت در تشکل های اجتماعی بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر تفاوت معنادار آماری وجود ندارد (sig = 0.112).

جدول ۲ مقایسه عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی (df)	آماره ی آزمون (t)	سطح معناداری (sig)
فولادشهر	222	2.7014	.47655	368	.133	.002
مسکن مهر	148	2.6953	.35328			

یافته های جدول ۲ نشان می دهد t محاسبه شده در مورد عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر در سطح (۰/۰۵) نشان می دهد که سطح معناداری کوچکتر از ۰,۰۵ است بنابراین بین عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر تفاوت معنادار آماری وجود دارد (sig = 0.002) و میانگین عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی در فولادشهر بالاتر از میانگین عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی در مسکن مهر است.

جدول ۳ مقایسه اعتماد اجتماعی بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی (df)	آماره ی آزمون (t)	سطح معناداری (sig)
فولادشهر	230	2.4207	.35426	378	-1.946	.094
مسکن مهر	150	2.4900	.31580			

یافته های جدول ۳ نشان می دهد t محاسبه شده در مورد اعتماد اجتماعی بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر در سطح (۰/۰۵) نشان می دهد که سطح معناداری بزرگتر از ۰,۰۵ است بنابراین بین اعتماد اجتماعی بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر تفاوت معنادار آماری وجود ندارد (sig = 0.094).

جدول ۴ مقایسه امنیت بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی (df)	آماره ی آزمون (t)	سطح معناداری (sig)
فولادشهر	230	2.4939	.37130	374	2.382	.533
مسکن مهر	146	2.3986	.38845			

یافته های جدول ۴ نشان می دهد t محاسبه شده در مورد امنیت بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر در سطح (۰/۰۵) نشان می دهد که سطح معناداری بزرگتر از ۰,۰۵ است بنابراین بین امنیت بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر تفاوت معنادار آماری وجود ندارد (sig=0.533).

جدول ۵ مقایسه رضایت از محل سکونت بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی (df)	آماره ی آزمون (t)	سطح معناداری (sig)
فولادشهر	232	2.3664	.39574	379	8.992	.222
مسکن مهر	149	1.9893	.40523			

یافته های جدول ۵ نشان می دهد t محاسبه شده در مورد رضایت از محل سکونت بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر در سطح (۰/۰۵) نشان می دهد که سطح معناداری بزرگتر از ۰,۰۵ است بنابراین بین رضایت از محل سکونت بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر تفاوت معنادار آماری وجود ندارد (sig=0.222).

مقایسه ی شاخص های سرمایه ی اجتماعی در بین ساکنین مرکز شهر (فولادشهر)

در این فرضیه، پنج مؤلفه اصلی سرمایه ی اجتماعی پژوهش به وسیله آزمون فریدمن اولویت بندی می شوند تا اهمیت هر یک از آنها و به ترتیب مشخص شود.

جدول ۶ آزمون فریدمن مربوط به اولویت بندی مؤلفه های سرمایه اجتماعی در بین ساکنین مرکز شهر (فولادشهر)

مؤلفه ها	میانگین رتبه	خی دو	درجه آزادی	حجم نمونه	P
عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی	4.03	302.911	۴	۲۱۸	۰/۰۰۰
امنیت	3.39				
اعتماد اجتماعی	3.16				
رضایت از محل سکونت	2.88				
فعالیت در تشکل های اجتماعی	1.54				

مقدار خی دو حاصل از جدول ۶ فریدمن با میزان 302.911 در سطح ۰/۰۵ معنادار می باشد و حاکی از آن است که بین مؤلفه های سرمایه اجتماعی از نظر اولویت بندی اختلاف معناداری وجود دارد. نتایج آزمون فریدمن نشان دهنده این است که مؤلفه عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی با میانگین رتبه 4.03 از نظر ساکنین فولادشهر دارای اولویت اول اهمیت در بین مؤلفه های سرمایه اجتماعی می باشد. بعد از آن به ترتیب مؤلفه های امنیت با میانگین رتبه 3.39، مؤلفه اعتماد اجتماعی با میانگین رتبه 3.16، مؤلفه رضایت از محل سکونت با میانگین رتبه 2.88 و مؤلفه فعالیت در تشکل های اجتماعی با میانگین رتبه 1.54 در اولویت های بعدی سرمایه اجتماعی قرار دارند.

مولفه های سرمایه اجتماعی در بین ساکنین فولادشهر در بعد " عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی " به ترتیب اولویت:

بر اساس نتایج آزمون فریدمن در خصوص اولویت بندی گویه های مربوط به مؤلفه " عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی " در بین ساکنین فولادشهر با مقدار χ^2 دو (791.734)؛ درجه آزادی (9 Df) و (N= 222) در سطح ۰/۰۵ معنادار می باشد و می توان گفت بین گویه ها از نظر رتبه بندی اختلاف معناداری وجود دارد.

جدول ۷ آزمون فریدمن مربوط به رتبه بندی گویه های مؤلفه عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی

سؤال	گویه ها	میانگین رتبه
15	در مقابل با دیگران علیرغم اینکه احتمال می دهم رفتار وی در آینده نسبت به من فرق خواهد کرد اما باز هم روی حرف او حساب می کنم؟	8.60
13	به جهت اینکه شناخت همه ممکن نیست لذا باید در برخورد با آنها فوق العاده محتاط بود؟	6.85
9	کمک و همیاری شما در عمران و آبادانی مربوط به محل زندگی	6.68
11	تا چه حدی همسایگان و دوستان شما را برای صرف ناهار یا شام به منزل خود دعوت می کنند؟	6.40
12	در عصر حاضر می توان به کسانی که پیوسته در دسترس ما نیستند اعتماد کرد؟	6.26
10	شما تا چه حدی با همسایگان رفت و آمد دارید؟	5.48
18	به نظر تان در شرایط فعلی مردم تا چه اندازه می توانند بدون نگرانی در کار و فعالیت اقتصادی سرمایه گذاری کنند؟	4.14
17	به طور کلی شما و خانوادتان تا چه حد احساس امنیت می کنید؟	3.99
14	به افراد محله ی خودمان اعتماد داریم؟	3.59
۱۶	به نظر تان محله ی شما چقدر امنیت دارد؟	3.00

میانگین رتبه های آزمون فریدمن جدول ۷ حاکی از آن است که گویه " در مقابل با دیگران علیرغم اینکه احتمال می دهم رفتار وی در آینده نسبت به من فرق خواهد کرد اما باز هم روی حرف او حساب می کنم " با میانگین رتبه 8.60 بیشترین میزان اهمیت را در مؤلفه عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی دارا می باشد و گویه " به نظر تان محله ی شما چقدر امنیت دارد " با میانگین رتبه 3.00 نیز دارای کمترین اولویت می باشد و بعد از آن به ترتیب به جهت اینکه شناخت همه ممکن نیست لذا باید در برخورد با آنها فوق العاده محتاط بود با میانگین رتبه 6.85، کمک و همیاری شما در عمران و آبادانی مربوط به محل زندگی با میانگین رتبه 6.68، تا چه حدی همسایگان و دوستان شما را برای صرف ناهار یا شام به منزل خود دعوت می کنند؟ با میانگین رتبه 6.40 و در عصر حاضر می توان به کسانی که پیوسته در دسترس ما نیستند اعتماد کرد با میانگین رتبه 6.26، شما تا چه حدی با همسایگان رفت و آمد دارید با میانگین رتبه 5.48، به نظر تان در شرایط فعلی مردم تا چه اندازه می توانند بدون نگرانی در کار و فعالیت اقتصادی سرمایه گذاری کنند با میانگین رتبه 4.14، به طور کلی شما و خانوادتان تا چه حد احساس امنیت می کنید با میانگین رتبه 3.99، به افراد محله ی خودمان اعتماد داریم با میانگین رتبه 3.59، و به نظر تان محله ی شما چقدر امنیت دارد با میانگین رتبه 3.00 در اولویت های بعدی قرار دارند. سایر گویه ها نیز به ترتیب اولویت بر اساس میانگین رتبه در جدول قابل مشاهده می باشند. اولویت بندی گویه ها بر اساس میزان اهمیت به ترتیب از بالا به پایین در جدول (۴-۲۳) قرار داده شده اند.

مولفه های سرمایه اجتماعی در بین ساکنین مسکن مهر فولادشهر در بعد " عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی " به ترتیب اولویت:

بر اساس نتایج آزمون فریدمن در خصوص اولویت بندی گویه های مربوط به مؤلفه " عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی " در بین ساکنین مسکن مهر فولادشهر با مقدار χ^2 دو (666.462)؛ درجه آزادی (9 Df) و (N= ۱۴۸) در سطح ۰/۰۵ معنادار می باشد و می توان گفت بین گویه ها از نظر رتبه بندی اختلاف معناداری وجود دارد.

جدول ۸ آزمون فریدمن مربوط به رتبه‌بندی گویه‌های مؤلفه عضویت در روابط و شبکه‌های اجتماعی مسکن مهر فولادشهر

سؤال	گویه‌ها	میانگین رتبه
15	در مقابل با دیگران علیرغم اینکه احتمال می‌دهم رفتار وی در آینده نسبت به من فرق خواهد کرد اما باز هم روی حرف او حساب می‌کنم؟	8.94
13	به جهت اینکه شناخت همه ممکن نیست لذا باید در برخورد با آنها فوق‌العاده محتاط بود؟	7.58
9	کمک و همیاری شما در عمران و آبادانی مربوط به محل زندگی	6.65
11	تا چه حدی همسایگان و دوستان شما را برای صرف ناهار یا شام به منزل خود دعوت می‌کنند؟	6.11
10	شما تا چه حدی با همسایگان رفت و آمد دارید؟	6.01
12	در عصر حاضر می‌توان به کسانی که پیوسته در دسترس ما نیستند اعتماد کرد؟	5.72
18	به نظر تان در شرایط فعلی مردم تا چه اندازه می‌توانند بدون نگرانی در کار و فعالیت اقتصادی سرمایه‌گذاری کنند؟	4.44
17	به طور کلی شما و خانوادتان تا چه حد احساس امنیت می‌کنید؟	3.72
۱۶	به نظر تان محله‌ی شما چقدر امنیت دارد؟	3.05
14	به افراد محله‌ی خودمان اعتماد داریم؟	2.77

میانگین رتبه‌های آزمون فریدمن جدول ۸ حاکی از آن است که گویه "در مقابل با دیگران علیرغم اینکه احتمال می‌دهم رفتار وی در آینده نسبت به من فرق خواهد کرد اما باز هم روی حرف او حساب می‌کنم" با میانگین رتبه 8.94 بیشترین میزان اهمیت را در مؤلفه عضویت در روابط و شبکه‌های اجتماعی دارا می‌باشد و گویه "به افراد محله‌ی خودمان اعتماد داریم" با میانگین رتبه 2.77 نیز دارای کمترین اولویت می‌باشد و بعد از آن به ترتیب به جهت اینکه شناخت همه ممکن نیست لذا باید در برخورد با آنها فوق‌العاده محتاط بود با میانگین رتبه 6.85، کمک و همیاری شما در عمران و آبادانی مربوط به محل زندگی با میانگین رتبه 6.65، تا چه حدی همسایگان و دوستان شما را برای صرف ناهار یا شام به منزل خود دعوت می‌کنند؟ با میانگین رتبه 6.11 و شما تا چه حدی با همسایگان رفت و آمد دارید با میانگین رتبه 6.01، در عصر حاضر می‌توان به کسانی که پیوسته در دسترس ما نیستند اعتماد کرد با میانگین رتبه 5.72، به نظر تان در شرایط فعلی مردم تا چه اندازه می‌توانند بدون نگرانی در کار و فعالیت اقتصادی سرمایه‌گذاری کنند با میانگین رتبه 4.44، به طور کلی شما و خانوادتان تا چه حد احساس امنیت می‌کنید با میانگین رتبه 3.72، به نظر تان محله‌ی شما چقدر امنیت دارد با میانگین رتبه 3.05، و به افراد محله‌ی خودمان اعتماد داریم با میانگین رتبه 2.77 در اولویت‌های بعدی قرار دارند. سایر گویه‌ها نیز به ترتیب اولویت بر اساس میانگین رتبه در جدول قابل مشاهده می‌باشند. اولویت‌بندی گویه‌ها بر اساس میزان اهمیت به ترتیب از بالا به پایین در جدول (۴-۲۵) قرار داده شده‌اند.

بحث و نتیجه گیری

یافته ها نشان داد بین شرکت و فعالیت در تشکل های اجتماعی در بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر، بین اعتماد اجتماعی در بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر، بین امنیت در بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر، بین رضایت از محل سکونت در بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر در سطح (۰/۰۵) تفاوت معنادار آماری وجود ندارد. ولی بین عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی در بین ساکنین فولادشهر با ساکنین مسکن مهر تفاوت معنی دار وجود دارد. که با توجه به نتایج به دست آمده و نظر به اینکه شهر فولادشهر دارای قومیت های مختلف می باشد لذا در برنامه ریزی و شناخت روابط پیچیده اجتماعی می تواند راه گشای بسیاری از مسائل باشد. یافته های این پژوهش با پژوهش های سلیمانی (۱۳۷۳)، یغفوری، آقایی، بدلی و مؤذنی (۱۳۹۶)، لطیفی (۱۳۹۶)، ربیعی، قلانی و ذاکری نصرآبادی (۱۳۹۶)، افشانی و فراقانی (۱۳۹۶)، قربانی ساره راسخی و کرمی (۱۳۹۶)، حیدری ساربان (۱۳۹۶)، محمودیان، مقدس و جهان شاهی (۱۳۹۶) همسو می باشد.

مقدار خی دو حاصل از جدول فریدمن با میزان 302.911 در سطح ۰/۰۵ معنادار می باشد و حاکی از آن است که بین مؤلفه های سرمایه اجتماعی از نظر اولویت بندی اختلاف معناداری وجود دارد. نتایج آزمون فریدمن نشان دهنده این است که مؤلفه عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی با میانگین رتبه 4.03 از نظر ساکنین فولادشهر دارای اولویت اول اهمیت در بین مؤلفه های سرمایه اجتماعی می باشد. بعد از آن به ترتیب مؤلفه های امنیت با میانگین رتبه 3.39، مؤلفه اعتماد اجتماعی با میانگین رتبه 3.16، مؤلفه رضایت از محل سکونت با میانگین رتبه 2.88 و مؤلفه فعالیت در تشکل های اجتماعی با میانگین رتبه 1.54 در اولویت های بعدی سرمایه اجتماعی قرار دارند.

بر اساس نتایج آزمون فریدمن در خصوص اولویت بندی گویه های مربوط به مؤلفه "عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی" در بین ساکنین فولادشهر با مقدار خی دو (791.734)؛ درجه آزادی (Df= 9) و (N= 222) در سطح ۰/۰۵ معنادار می باشد و می توان گفت بین گویه ها از نظر رتبه بندی اختلاف معناداری وجود دارد.

میانگین رتبه های آزمون فریدمن حاکی از آن است که گویه "در مقابل با دیگران علیرغم اینکه احتمال می دهم رفتار وی در آینده نسبت به من فرق خواهد کرد اما باز هم روی حرف او حساب می کنم" با میانگین رتبه 8.60 بیشترین میزان اهمیت را در مؤلفه عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی دارا می باشد و گویه "به نظراتان محله ی شما چقدر امنیت دارد" با میانگین رتبه 3.00 نیز دارای کمترین اولویت می باشد و بعد از آن به ترتیب به جهت اینکه شناخت همه ممکن نیست لذا باید در برخورد با آنها فوق العاده محتاط بود با میانگین رتبه 6.85، کمک و همیاری شما در عمران و آبادانی مربوط به محل زندگی با میانگین رتبه 6.68، تا چه حدی همسایگان و دوستان شما را برای صرف ناهار یا شام به منزل خود دعوت می کنند؟ با میانگین رتبه 6.40 و در عصر حاضر می توان به کسانی که پیوسته در دسترس ما نیستند اعتماد کرد با میانگین رتبه 6.26، شما تا چه حدی با همسایگان رفت و آمد دارید با میانگین رتبه 5.48، به نظراتان در شرایط فعلی مردم تا چه اندازه می توانند بدون نگرانی در کار و فعالیت اقتصادی سرمایه گذاری کنند با میانگین رتبه 4.14، به طور کلی شما و خانوادتان تا چه حد احساس امنیت می کنید با میانگین رتبه 3.99، به افراد محله ی خودمان اعتماد دارم با میانگین رتبه 3.59، و به نظراتان محله ی شما چقدر امنیت دارد با میانگین رتبه 3.00 در اولویت های بعدی قرار دارند. سایر گویه ها نیز به ترتیب اولویت بر اساس میانگین رتبه در جدول قابل مشاهده می باشند. اولویت بندی گویه ها بر اساس میزان اهمیت به ترتیب از بالا به پایین در جدول قرار داده شده اند.

مقدار خی دو حاصل از جدول فریدمن با میزان 422.625 در سطح ۰/۰۵ معنادار می باشد و حاکی از آن است که بین مؤلفه های سرمایه اجتماعی در بین ساکنین مسکن مهر فولادشهر از نظر اولویت بندی اختلاف معناداری وجود دارد. نتایج آزمون فریدمن نشان دهنده این است که مؤلفه عضویت در روابط و شبکه های اجتماعی با میانگین رتبه 5.33 از نظر ساکنین مسکن مهر فولادشهر دارای اولویت اول اهمیت در بین مؤلفه های سرمایه اجتماعی می باشد. بعد از آن به ترتیب مؤلفه های اعتماد اجتماعی با میانگین رتبه 4.56، مؤلفه امنیت با میانگین رتبه 4.29، مؤلفه رضایت از محل سکونت با میانگین رتبه 2.57 و مؤلفه فعالیت در تشکل های اجتماعی با میانگین رتبه 1.77 در اولویت های بعدی سرمایه اجتماعی مسکن مهر فولادشهر قرار دارند.

بر اساس نتایج آزمون فریدمن در خصوص اولویت‌بندی گویه‌های مربوط به مؤلفه "عضویت در روابط و شبکه‌های اجتماعی" در بین ساکنین مسکن مهر فولادشهر با مقدار χ^2 دو (666.462)؛ درجه آزادی (9 = Df) و (148N =) در سطح ۰/۰۵ معنادار می‌باشد و می‌توان گفت بین گویه‌ها از نظر رتبه‌بندی اختلاف معناداری وجود دارد.

میانگین رتبه‌های آزمون فریدمن حاکی از آن است که گویه "در مقابل با دیگران علیرغم اینکه احتمال می‌دهم رفتار وی در آینده نسبت به من فرق خواهد کرد اما باز هم روی حرف او حساب می‌کنم" با میانگین رتبه 8.94 بیشترین میزان اهمیت را در مؤلفه عضویت در روابط و شبکه‌های اجتماعی دارا می‌باشد و گویه "به افراد محله‌ی خودمان اعتماد دارم" با میانگین رتبه 2.77 نیز دارای کمترین اولویت می‌باشد و بعد از آن به ترتیب به جهت اینکه شناخت همه ممکن نیست لذا باید در برخورد با آنها فوق‌العاده محتاط بود با میانگین رتبه 6.85، کمک و همیاری شما در عمران و آبادانی مربوط به محل زندگی با میانگین رتبه 6.65، تا چه حدی همسایگان و دوستان شما را برای صرف ناهار یا شام به منزل خود دعوت می‌کنند؟ با میانگین رتبه 6.11 و شما تا چه حدی با همسایگان رفت و آمد دارید با میانگین رتبه 6.01، در عصر حاضر می‌توان به کسانی که پیوسته در دسترس ما نیستند اعتماد کرد با میانگین رتبه 5.72، به نظراتان در شرایط فعلی مردم تا چه اندازه می‌توانند بدون نگرانی در کار و فعالیت اقتصادی سرمایه‌گذاری کنند با میانگین رتبه 4.44، به طور کلی شما و خانوادتان تا چه حد احساس امنیت می‌کنید با میانگین رتبه 3.72، به نظراتان محله‌ی شما چقدر امنیت دارد با میانگین رتبه 3.05، و به افراد محله‌ی خودمان اعتماد دارم با میانگین رتبه 2.77 در اولویت‌های بعدی قرار دارند. سایر گویه‌ها نیز به ترتیب اولویت بر اساس میانگین رتبه در جدول قابل مشاهده می‌باشند. اولویت‌بندی گویه‌ها بر اساس میزان اهمیت به ترتیب از بالا به پایین در جدول قرار داده شده‌اند.

یافته‌های این پژوهش با پژوهش‌های سلیمانی (۱۳۷۳)، یغفوری، آقایی، بدلی و مؤذنی (۱۳۹۶)، لطیفی (۱۳۹۶)، ربیعی، قلانی و ذاکری نصرآبادی (۱۳۹۶)، افشانی و فرقانی (۱۳۹۶)، قربانی ساره راسخی و کرمی (۱۳۹۶)، حیدری ساربان (۱۳۹۶)، محمودیان، مقدس و جهان‌شاهی (۱۳۹۶) همسو می‌باشد.

محدودیت‌های تحقیق عبارتند از: ۱- پژوهش حاضر در مسکن مهر فولادشهر صورت گرفته است، بنابراین نتایج قابل تعمیم به سایر شهرها نخواهد بود.

۲- در پژوهش حاضر سرمایه اجتماعی در قالب ۵ بعد فعالیت در تشکلهای اجتماعی، عضویت در روابط و شبکه‌های اجتماعی، اعتماد اجتماعی، امنیت، رضایت از محل سکونت مورد بررسی قرار گرفته است. لذا محدود بودن متغیر سرمایه اجتماعی به ابعاد فوق از دیگر محدودیتهای پژوهش حاضر است.

با توجه به تاثیر این که در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته سرمایه اجتماعی استفاده شده است پیشنهاد می‌گردد

- ۱- از سایر پرسشنامه‌های موجود سرمایه اجتماعی نیز بهره گرفته شود.
- ۲- مسئولین جهت افزایش عضویت ساکنین مسکن مهر در روابط و شبکه‌های اجتماعی برنامه ریزی نمایند.
- ۳- شبکه‌های اجتماعی مجازی پرتعداد و جذاب و مفید در مسکن مهرها برنامه ریزی و راه اندازی شوند.
- ۴- امکانات اینترنت و سرعت آن را در مسکن مهرها افزایش دهند.
- ۵- نظارت بر عملکرد پیمانکاران توسط کارشناسان فنی و مهندسی.
- ۶- مکانیابی صحیح و تامین اشتغال در محل سکونت و دسترسی به حمل و نقل عمومی.
- ۷- برنامه ریزی و آموزش تعاونیهای مسکن مهر
- ۸- تشویق بخش خصوصی جهت سرمایه گذاری و ایجاد مراکز تجاری، فرهنگی، تفریحی و رونق بخشیدن به بخش مسکن مهر.
- ۹- توجه مسئولین و شوراهای شهر به نتایج پژوهشها و مشارکت دادن افراد مشتاق در امر به سازی زیباسازی و استفاده از ایده های افراد در پیشبرد اهداف مسکن مهر.
- ۱۰- جلوگیری از تبلیغات سوء در مورد مسکن مهر که باعث ایجاد یک نوع طبقه بندی مردم به محله های شهر نشین و مهر نشین

گردیده است.

۱۱- تغییر نگاه مدیریتی در زمینه تصمیم گیری و بهره گیری از نقاط قوت موجود در زمینه سرمایه اجتماعی چه در شهروچه در مسکن مهر.

۱۲- توجه تمام به اقوام واقشار مختلف ساکن در مسکن مهر و همچنین محل سکونت قبلی در زمان تحویل مسکن جهت افزایش رضایتمندی و ارتقای سرمایه اجتماعی و تلاش در جهت حفظ آن زیرا که پیش نیاز هر گونه توسعه در زمینه های مختلف می باشد

منابع

- اونق، نازمحمد. (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی، مطالعه موردی شهر گنبد کاووس، پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی و رفاه، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- پورمحمدی، محمدرضا (۱۳۸۵). برنامه ریزی مسکن، تهران، سمت
- جهانگیری، محمد (۱۳۷۳). بازار مسکن و مسائل و موانع موجود، مجموعه مقالات سمینار سیاستهای توسعه مسکن در ایران، سازمان ملی زمین و مسکن، ۱۱-۱۳ مهرماه، تهران، جلد دوم
- صالحی ا و مهرعلی زاده ی. ۱۳۸۳. تغییرات بازار کار، توسعه آموزش عالی و سرمایه اجتماعی. مجموعه مقالات آموزش عالی و توسعه پایدار ص ۳۹۹-۴۱۴. تهران مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، انجمن آموزش عالی ایران.
- فیلد ج. ۱۳۹۴. سرمایه اجتماعی. مترجمان: غفاری غ و رضانی ح. تهران: انتشارات کویر. ۲۶۴ صفحه.
- قنبری، ابوالفضل و ظاهری، محمد (۱۳۸۹). ارزیابی سیاستهای کلان مسکن در برنامه‌های قبل و پس از انقلاب اسلامی ایران، مجله مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۲، زمستان ۸۹، صص ۷۷-۹۰
- کرینر ا. ۱۳۹۵. دیدگاه های کلیدی در مدیریت: اندیشمندانی که دنیای مدیریت را تغییر دادند. ترجمه حسین نژاد م. تهران: انتشارات دفتر پژوهش های فرهنگی ۳۱۲ صفحه.
- ماجدی، سید مسعود و لهسایی زاده، عبدالعلی. (۱۳۸۵). بررسی رابطه بین متغیرهای زمینه ای، سرمایه اجتماعی و رضایت از کیفیت زندگی، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۹، شماره ۴، صص ۹۱-۱۳۵.
- Potter, R.B. & Liloyd- Evans (۲۰۰۰) *The City in the Developing World*, Essex, longman.
- Putnam, R. D. 2000. *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York, Simon and Schuster .